

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

Анотація. Наведено існуючі вітчизняні та зарубіжні підходи до аналізу грошових потоків, а також оцінка їх ефективності в сучасній практиці.

Аннотация. Представлены существующие отечественные и зарубежные подходы к анализу денежных потоков, а также оценка их эффективности в современной практике.

Annotation. The article presents the existing domestic and foreign approaches to analysis of cash flows, evaluates their effectiveness in current practice.

Ключові слова: грошові потоки, аналіз грошових потоків, ефективність управління грошовими потоками підприємства.

Грошові потоки підприємства становлять складний і багатокomпонентний об'єкт аналізу. У зв'язку з цим методи та прийоми їх аналізу є актуальним питанням вітчизняної теорії та практики фінансового управління підприємством. Створення ефективної методики аналізу грошових потоків присвячені праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених.

Великий внесок у розвиток теоретичних та практичних питань аналізу грошових потоків підприємства та ефективності їх використання здійснили такі науковці, як Ковальов В. В., Ковальова А. І., Привалова В. П., Суторміна В. Н., Бочарова В. В., Шеремет А. Д., Негашева Є. В., Бланк І. А., Є. Данилова, Л. Лігоненко, Г. Ковальчук, Л. Песин та ін.

Основною метою дослідження є пошук нових інструментів аналізу в рамках динамічного підходу, ефективних для застосування у вітчизняній практиці.

Завданням дослідження є визначення місця та ролі системи аналізу, грошових коштів на підприємствах, оцінка сучасного стану та ефективності аналізу грошових коштів на вітчизняних підприємствах.

Об'єкт дослідження – рух грошових потоків на підприємстві.

Предмет дослідження – забезпечення ефективності аналізу грошових потоків на вітчизняних підприємствах.

Незважаючи на значний інтерес учених і практичну необхідність даних розробок, існуючі методики аналізу грошових потоків мають безліч невирішених питань. Одним з головних питань, як і раніше, залишається визначення самого об'єкта аналізу. У літературі використовуються три основні категорії: "грошовий потік", "рух грошових коштів" та "cash-flow". Дані категорії не тотожні і мають суттєві відмінності в розрахунку, однак в Україні й досі немає однозначних рекомендацій щодо їх застосування в аналізі та управлінні підприємством. Категорія "cash-flow" є запозиченою із зарубіжної практики і в дослівному перекладі з англійської означає "потік готівки". У зарубіжній літературі поняття "cash-flow" – це суми готівкових коштів, отримані або виплачені підприємством, які часто аналізуються за різними статтями. У зарубіжних наукових виданнях під готівкою розуміється не тільки готівка, а й усі без винятку грошові виплати або надходження, що проходять за касовими або банківськими рахунками підприємства. Категорія "грошовий потік", проаналізована у вітчизняній науці, у вітчизняному законодавстві та наукових виданнях, розкривається по-різному. У нормативно-правових актах "грошовий потік" трактується як реальне надходження та вибуття грошових коштів. Паралельно з терміном "грошовий потік" використовується термін "рух грошових коштів", затверджений у П(С)БО 4, однак необхідно підкреслити відмінність цих термінів. МСБО трактують поняття "грошові потоки" як надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів, а до еквівалентів грошових коштів МСБО прирівнюють короткострокові високоліквідні інвестиції, які легко перетворити в грошові кошти без значної втрати своєї вартості. Таким чином, істотні відмінності підтверджують неможливість прямого впровадження зарубіжних підходів в аналізі у вітчизняну практику.

Іншим невирішеним питанням є визначення цілей аналізу грошових потоків та їх місця в загальній системі аналізу господарської діяльності. Різноманіття поглядів учених на цю проблему, зазначене раніше, не дозволяє сформулювати конкретні завдання, що ставляться перед аналітиками підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Основні підходи до аналізу грошових потоків, що виділяються в літературних джерелах

Автори	Виділені напрями і підходи до аналізу
--------	---------------------------------------

© Карпішена М. Г., 2012

Бланк І. А.	Проводиться вертикальний і горизонтальний аналіз абсолютних значень
-------------	---

	грошових потоків. Проводиться порівняльний аналіз грошових потоків. Проводиться аналіз коефіцієнтів ефективності грошових потоків. Проводиться аналіз загального циклу грошового обігу. Проводиться СВІТ-аналіз грошового потоку
О. Дзюблюк, Т. Райс, Б. Койл	Грошовий потік розглядається як інструмент регулювання кредитного ризику та основного показника кредитоспроможності позичальника
Поддерегін А. Н., Лігоненко Л. О., Ковальчук Г. В.	Проводиться аналіз обсягу і складу грошових активів підприємства. Проводиться аналіз грошового обороту та грошових потоків підприємства. Проводиться аналіз джерел формування та напрямків використання грошових коштів підприємства. Проводиться оцінка ритмічності, синхронності та достатності грошових потоків. Проводиться аналіз платоспроможності підприємства та ефективності управління грошовими потоками
Терещенко О. А.	Проводиться аналіз рівня самофінансування і залежності від зовнішнього фінансування за допомогою показника грошового потоку. Проводиться аналіз грошового обороту та грошових потоків підприємства
Бочаров В. В. [2]	Проводиться аналіз рівня самофінансування і залежності від зовнішнього фінансування за допомогою показника грошового потоку

Важливим питанням є систематизація численних методів і прийомів аналізу, розроблених різними вченими, для створення методик, адаптованих до специфіки діяльності окремих суб'єктів господарювання (табл. 2).

Таблиця 2

Загальні стадії аналізу грошових потоків

Найменування	Мета проведення	Основні заходи
Підготовчий етап	Підготовка джерел інформації, визначення пріоритетних напрямів аналізу	Підбір, підготовка та узагальнення вихідних даних для аналізу. Вибір організаційно-технічного та програмного забезпечення. Визначення пріоритетних цілей аналізу на подальших етапах. Визначення тривалості аналізу. Визначення методів аналізу, що відповідають поставленій меті
Експрес-аналіз	Дати первісну оцінку грошовим потокам підприємства	Проведення первинного аналізу. Визначення проблемних напрямків, що вимагають більш глибокого вивчення. Проведення коригування початкових цілей аналізу у світлі отриманих результатів. Вибір необхідних інструментів аналізу з урахуванням сформульованої мети
Деталізований аналіз	Дати якісну оцінку та вирішити всі поставлені перед аналітиком завдання	Здійснення аналітичних розрахунків
Узагальнення отриманих результатів	Узагальнення результатів та формування висновків	Формування запланованих звітів із результатами аналізу та узагальнення отриманих висновків. Коригування майбутніх цілей аналізу грошових потоків

Системний підхід до аналізу грошових потоків та адаптація існуючих методів і прийомів до специфіки діяльності, особливостей виробничо-фінансового циклу підприємства дозволить розробити цілісні методики аналізу, що значно підвищить якість аналізу та сприятиме досягненню поставленої мети.

Таким чином, було теоретично узагальнено і наведено практичні рекомендації для вирішення проблеми щодо необхідності ефективного управління грошовими потоками та його аналізу в діяльності підприємств у ринкових умовах господарювання.

Грошові потоки є важливим елементом забезпечення життєдіяльності підприємств і відображають економічний процес, який опосередковується сукупністю розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів та їх еквівалентів, генерованих підприємством при реалізації господарської діяльності. Ефективність управління грошовими потоками підприємства слід розглядати як категорію, що відображає результативність даного процесу.

У результаті проведених досліджень можна сформулювати ряд висновків, напроми яких потребують й подальшої уваги:

- 1) складності у застосуванні зарубіжних методик у вітчизняній практиці обумовлені істотними відмінностями у визначенні об'єктів дослідження "грошовий потік" і "cash-flow";
- 2) різноманіття розроблених методів та прийомів вимагає конкретизації цілей проведення аналізу для кожного суб'єкта господарювання;
- 3) в основі створення методики аналізу грошових потоків має бути специфіка діяльності суб'єкта господарювання, урахування особливостей його діяльності і застосовуваної системи розрахунків;
- 4) аналіз грошових потоків повинен носити циклічний характер;
- 5) коригування мети аналізу після завершення кожного етапу сприяє підвищенню його ефективності.

Наук. керівн. Волошан І. Г.

Література: 1. Бланк И. А. Управление денежными потоками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр "Эльга", 2002. – 736 с. 2. Бочаров В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций / В. Бочаров. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 144 с. 3. Хахонова Н. Н. Учет, аудит и анализ денежных потоков предприятий и организаций / Н. Н. Хахонова. – М. : ИКЦ "МарТ"; Ростов н/Д : Издательский центр "МарТ", 2003. – 304 с. 4. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: учеб. для вузов / Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. ; пер. с англ. ; под ред. Л. Г. Зайцева, М. И. Соколовой. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с. 5. Хелферт Э. Техника финансового анализа / Э. Хелферт ; пер. с англ. – М. : Аудит ; ЮНИТИ, 1996. – 663 с.